

ОСОБЛИВОСТІ ФАУНИ CARABIDAE (COLEOPTERA, INSECTA) ЗАКАЗНИКА “КОЗАКОВА ДОЛИНА”

Фауна Carabidae (Coleoptera, Insecta) заказника “Козакова долина” до цього часу ґрунтовно не досліджувалася. Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Козакова долина” (Тисменицький р-н, Івано-Франківська обл.) заснований у 1982 році з метою захисту червонокнижних видів рослин. Заказник охоплює територію урочища Козакова долина, Вовчинецьких пагорбів та прилеглих до нього околиць. Площа заказника – 953,0 га. Заказник включає 3–16 квартали Івано-Франківського держлісгоспу. Заказник розташований на схилах карстових пагорбів на правому березі р. Бистриця між околицями міст Івано-Франківськ та Єзупіль (Івано-Франківська обл.). Пагорби складені з гіпсів та ангідридів тираської світи і суцільних сірих, світло-сірих, зеленувато-сірих мергелистих глин та мергелів з окремими прошарками пісковиків, туфів, туфітів. Пагорби мають численні карстові кратери, западини, карстові печери, скельні утворення. Рослинний світ заказника багатий і своєрідний, флора включає ряд рідкісних видів, що занесені до “Червоної книги України”. Фітоценоз являє собою середньовіковий дубово-буковий мішаний ліс з такими домінуючими видами: *Carpinus betulus*, *Quercus robur* та субдомінантами: *Pinus sylvestris*, *Fagus sylvatica*, *Acer plantanoides*, *Acer pseudoplatanus*.

У період з 18 квітня по 25 травня 2003 року було проведено дослідження ранньо-весняної ентомофауни Carabidae заказника “Козакова долина”. Визначення видів проводилось так, як описано в посиланнях [1; 5]. Для порівняльного аналізу структур фаун Carabidae досліджуваного заказника та інших стаціонарів Прикарпаття та Карпат використовувався критерій Пірсона:

$$P = N_1 N_2 \sum_1^n \frac{\left(\frac{n_1}{N_1} - \frac{n_2}{N_2} \right)^2}{n_1 + n_2};$$

де N_1, N_2 – загальна кількість досліджених особин у вибірках;

n_1, n_2 – кількість особин виду у двох різних вибірках.

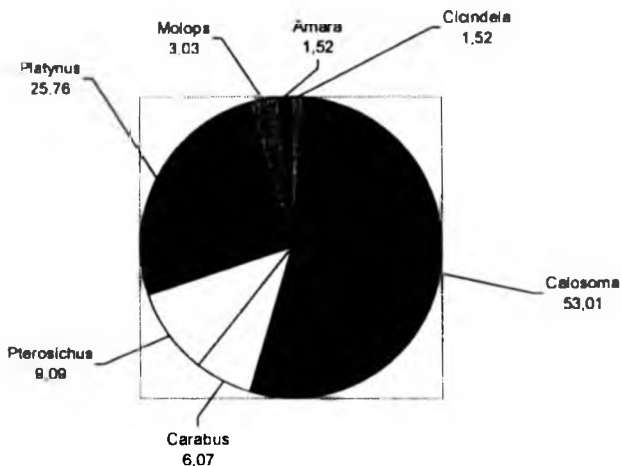
Результати і обговорення

Було досліджено видовий склад весняної фауни Carabidae заказника “Козакова долина”, структуру фауни Carabidae. У зазначений період було зібрано 66 екземплярів комах родини Carabidae. Було виявлено 10 видів турунів, що належать до 7 родів (табл. 1, рис. 1, 2).

Таблиця 1. Структура фауни Carabidae заказника "Козакова долина" у травні 2003 року.

№ п/п	Вид	Відносна частота зустрічі (%)
1	<i>Cicindela campestris</i> Linneus 1758	1,52
2	<i>Calosoma inquisitor</i> Linneus 1758	53,01
3	<i>Carabus intricatus</i> Linneus 1758	3,03
4	<i>Carabus violaceus</i> Linneus 1758	1,52
5	<i>Carabus cancelatus</i> Illiger 1798	1,52
6	<i>Pterostichus niger</i> Schaller 1787	3,03
7	<i>Pterostichus oblongopunctatus</i> Fabricius 1787	6,06
8	<i>Platynus assimilis</i> Paykull 1780	25,76
9	<i>Molops piceus</i> Panzer 1793	3,03
10	<i>Amara familiaris</i> Duftschmid 1812	1,52

Рис. 1 Структура ентомофауни Carabidae заказника "Козакова долина" за родами у квітні-травні 2003 року. Показано відносну частоту зустрічі комах, що належать до певного роду Carabidae у відсотках.

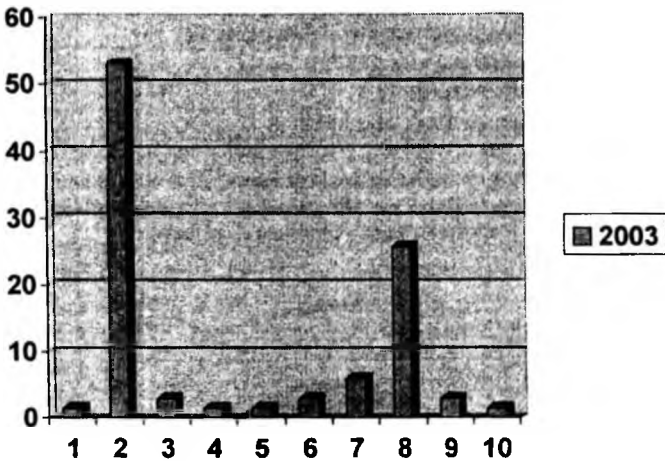

При проведенні порівняльного аналізу структури фауни заказника "Козакова долина" зі структурою фаун Carabidae інших районів Прикарпаття і Карпат, які описані в посиланнях [3; 4], було виявлено, що струк-

тура фауни досліджуваного заказника статистично достовірно відрізняється ($P < 0,01$).

Особливістю фауни Carabidae заказника “Козакова долина” є те, що на території заказника виявлено вид *Carabus intricatus* Linneus 1758, який нами та іншими авторами [3,4] ніколи не виявлявся в інших стаціонарах Івано-Франківської області, є рідкісним і не типовим для території України – вид поширений на Балканському півострові.

Рис. 2. Видова структура фауни Carabidae заказника “Козакова долина” у квітні-травні 2003 року. Показано відносну частоту зустрічі комах, що належать до певного виду Carabidae у відсотках.

Примітка: нумерація видів співпадає з нумерацією видів у табл. 1.

Другою особливістю фауни Carabidae досліджуваного заказника наявність виду *Calosoma inquisitor* Linneus 1758, що теж нами не був виявлений в інших стаціонарах Карпат і Прикарпаття і є у досліджуваному заказнику видом – абсолютним домінантом. Цей вид є рідкісним на території України і занесений до “Червоної книги України”. Вид є поліморфним, на території заказника нами було виявлено кілька форм, що відрізняються забарвленням. Масове поширення цього рідкісного виду у заказнику імовірно пояснюється домінуванням у флорі дерев з роду *Quercus* – вид *Calosoma inquisitor* тяжіє до дібров.

Висновки

1. Фауна Carabidae заказника “Козакова долина” є унікальною для Прикарпаття за структурою і за видовим складом.

2. На території заказника зустрічаються і поширені рідкісні для України види Carabidae: *Calosoma inquisitor* Linneus 1758 та *Carabus intricatus* Linneus 1758.

1. Бей-Биенко Г.Я. (ред.) Определитель насекомых европейской части СССР В пяти томах. Т.2. Жесткокрылые. – М., 1970. – С.1-535
2. Воронцов А.И. Лесная энтомология – М., 1975. – 355 с.
3. Різун В.Б. Жуки-туруни (Coleoptera, Carabidae) природного заповідника “Горгани” // Наукові записки державного природознавчого музею. – 2003 – Т.17 – С 63-80
4. Рымарчук Т., Єльцов А., Жирак Р. Структура і динаміка ентомофауни східних Горган і окремих районів Прикарпаття // Вісник Прикарпатського університету. Серія Біологія. – Івано-Франківськ: Плай. – 2002. – №2. – С.72-95.
5. Freude H., Harde K.W., Lohse G.A. Die Käfer Mitteleuropas. – Goetke & Evers – Krefeld. – 1976. – 302 p.

Volodymyr Pushkar

PECULIARITIES OF CARABIDAE FAUNA IN THE RESERVATION “KOZAKOVA DOLYNA”

Investigation of fauna of the family Carabidae in the reservation “Kozakova dolyna” (Ivano-Frankivsk district, Ukraine) was held. Species found in the reservation are: *Cicindela campestris* Linneus 1758, *Calosoma inquisitor* Linneus 1758, *Carabus intricatus* Linneus 1758, *Carabus violaceus* Linneus 1758, *Carabus cancelatus* Illiger 1798, *Pterostichus niger* Schaller 1787, *Pterostichus oblongopunctatus* Fabricius 1787, *Platynus assimilis* Paykull 1780, *Molops piceus* Panzer 1793, *Amara familiaris* Duftschmid 1812 The peculiarity of Carabidae fauna noticed are the two rare species wide-spread in the reservation (*Calosoma inquisitor* Linneus 1758, *Carabus intricatus* Linneus 1758).

Андрій Заморока

ВИСОТНО-ДОМІНАНТНИЙ РОЗПОДІЛ ФАУНИ CERAMBYCIDAE (INSECTA, COLEOPTERA) ПІВНІЧНО-СХІДНОГО МЕГАСХИЛУ КАРПАТ ТА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ ОКРАЇНИ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПЛАТФОРМИ

Формування фауни вусачів, як комах ксилофагів, тісно корилує із поширенням тих чи інших типів лісу у кожному конкретному районі досліджень, і зокрема видовим складом, а особливо з домінуючими та едифікуючими породами дерев. Домінування окремих видів *Cerambycidae* зумовлене специфічними консортивними зв'язками з видами дерев, які забезпечують їх нормальний розвиток та виживання виду в конкретних умовах. Більшість видів вусачів мають чітко визначене коло деревних порід, з якими утворюють сталі консорції, і тільки нечисленні види можуть розмножуватися на всіх породах чи заселяти трав'янисті рослини.